

*PÄÄKAUPUNKISEUDUN
OPISKELIJAKUNTIEN
KAUPUNKI- JA HYVINVOINTI-
ALUEPOLIITTINEN OHJELMA*

Johdanto

Tämä ohjelma on tarkoitettu opiskelijavaikuttajille työkaluksi, jonka avulla voidaan kertoa kuntapäätäjille tulevan vaalikauden aikana, kuinka ammattikorkeakouluopiskelijoiden mielestä pääkaupunkiseutua tulisi kehittää.

Pääkaupunkiseutuun kuuluu neljä kaupunkia; Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen. Kaupungit muodostavat yhdessä yli 1,2 miljoonan asukkaan kasvukeskuksen. Tästä yli miljoonan asukkaan kokonaisuudesta korkeakouluopiskelijoita on yli 100 000, jonka lisäksi pääkaupunkiseudulla elää noin 81 000 toisen asteen opiskelijaa (Vipunen, 2024). Suhteutettuna pääkaupunkiseudun väkilukuun opiskelijoita on noin 15 prosenttia väestöstä.

Arcada studerandekår - ASK, Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijakunta (O'Diako), Haaga-Helian opiskelijakunta Helga, Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta HUMAKO, Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijakunta Laureamko ja Metropolia Ammattikorkeakoulun opiskelijakunta METKA ovat pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden lakisääteisiä edunvalvojia.

Opiskelijakuntien tarkoituksena on toimia jäsentensä yhdyssiteenä korkeakouluun. Tämän lisäksi opiskelijakunnat edistävät opiskelijoiden yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä, sekä opintojen laatuun ja opiskelijan asemaan yhteiskunnassa liittyviä pyrkimyksiä. Opiskelijakunnan toiminta perustuu ammattikorkeakoululain (932/2014) 41 §:ään. Opiskelijakunnat ovat tehneet jo vuosien ajan yhteistä kaupunkipoliittista ja edunvalvonnallista vaikuttamista, joka tiivistyy erityisesti ennen kunta- ja hyvinvointialuevaaleja ja niiden aikana.

Pääkaupunkiseudun opiskelijakunnat ovat sitoutuneet tässä poliittisessa ohjelmassa mainittuihin kokonaisuuksiin ja niiden kehittämiseen. Tämä pääkaupunkiseudun opiskelijakuntien kaupunki- ja hyvinvointialuepoliittinen ohjelma on astunut voimaan xx.xx.xxx. Ohjelma päivitetään mahdollisuuksien mukaan kunta- ja hyvinvointialuevaaleja edeltävänä vuonna.

Tämä poliittinen ohjelma on jaettu neljään opiskelijoiden kannalta oleelliseen vaikuttamisen alueeseen:

- Asuminen ja kaavoitus
- Palvelut
- Liikenne
- Työelämä ja osallisuus

Asuminen ja kaavoitus

Opiskelijat ovat monipuolinen ryhmä, jolla on erilaisia tarpeita asumiseen. Opiskelijan kaupunki-tutkimuksen (2023) mukaan vuokralla asuvista korkeakouluopiskelijoista 45 % asuu opiskelija-asunnossa ja yksityisellä vuokranantajilla 42 % (ml. ammattimaiset vuokranantajat). Tämä osoittaa, ettei opiskelija-asuntoja riitä kaikille halukkaille vaikka HOAS:n käyttöaste on 98% (HOAS). Opiskelija-asumisessa tulisi ensisijaisesti keskittyä edelleen uusien opiskelija-asuntojen rakentamiseen ja rakentamisen mahdollistamiseen.

Opiskelija-asuntojen tarjonnassa ja rakentamisessa tulisi huomioida opiskelijoiden erilaiset toiveet, tarpeet ja perhetilanteet sekä esteettömyys pääkaupunkiseudun vetovoimaisuuden sekä kilpailukyvyn kannalta. Muita keskeisiä kehittämiskohteita ovat asumisen kohtuuhintaisuus, laadukkuus, viihtyisyys ja ekologisempi asuminen.

Opiskelija-asumisen rakentamisessa on huomioitava asumisen muuttuvat trendit ja opiskelijoiden vaihtelevat sekä monipuoliset asuntotarpeet. Soluasumisen sijaan on panostettava yksiöiden ja kaveriasumiseen soveltuvien asuntojen rakentamiseen. Pääkaupunkiseudulla opiskelevan mielikuva asuinalueesta todennäköisesti paranee, kun hänelle on tarjolla kohtuuhintaisia opiskelija-asuntoja oman kampuksen läheisyydessä hyvien kulkuyhteyksien varrella. Opiskelija-asuntoja ei tule keskittää suuriksi opiskelija-asuntokeskittymiksi, vaan niiden on sijaittava monipuolisilla asuinalueilla hyvien palveluiden ja kampusten läheisyydessä. Eriytymisen ehkäisy on huomioitava uusien asuinalueiden ja täydennysrakentamisen kaavoituksessa.

Kaupunkiympäristön siisteyteen, turvallisuuteen ja viihtyisyyden panostaminen edistäisi opiskelijoiden kiinnittymistä pääkaupunkiseudulle. Opiskelijoiden viihtyvyyttä edistää niin yhteisöllisyyden mahdollistaminen kaavoituksessa kuin viheralueiden vaaliminen osana kaupunkikuvaa.

Esteettömyyden, ekologisuuden ja kestävän kehityksen tulee olla läpileikkaavia arvoja rakentamisessa ja kaavoituksessa.

Tavoitteet

Asuminen

- Kohtuuhintaisia opiskelija-asuntoja on oltava tarjolla riittävästi opiskelijoiden monipuolisiin tarpeisiin ja asumisen kustannukset tulisi olla $\frac{1}{3}$ osa opiskelijoiden tuloista.
- Uusien opiskelija-asuntojen tuotantomäärää on kasvatettava huomioiden erilaiset opiskelijaryhmät, kuten perheelliset, liikuntarajoitteiset, kansainväliset ja vaihto-opiskelijat.
- Pääkaupunkiseudun kaupunkien on tarkkailtava opiskelija-asuntojen kysyntää vuotuisesti ja asettaa opiskelija-asuntojen rakentamistavoitteet vastaamaan kysyntää.
- Esteettömyys on otettava huomioon rakentamisessa, jotta jokainen voi käyttää ja vieraila asunnoissa ja yhteisissä tiloissa ilman rajoitteita.

- Tilapäistä asumista on lisättävä, kehitettävä ja samalla on varmistettava, ettei tilapäisasumisesta tule pysyvää.
- Opiskelijoiden asunnottomuuteen ja piiloasunnottomuuteen on etsittävä kestäviä ratkaisuja. Edullisten yhteiskäyttökeittiöllisten yksöitä ja asumisneuvontaa tulee lisätä sekä kiirellisyysjärjestelmää tulee kehittää.
- Uudis- ja kunnostusrakentamisessa on huomioitava kestävä kehitys ja kiertotalous esimerkiksi materiaalivalinnoissa ja energiaratkaisuissa.
- Uusia opiskelija-asuntoja rakentaessa tulisi huomioida trendit asuntojen koon tarpeista sekä mahdollisuudet muokata asuntoja kustannustehokkaasti vastaamaan tulevaisuuden muuttuviin tarpeisiin.
- Asunnon tarjoamisjärjestelmästä tulee tehdä läpinäkyvämpi asuntoa hakevalle.
- Opiskelija-asumisesta tulee viestiä saavutettavasti Suomeen saapuville vaihto-opiskelijoille ja kansainvälisille tutkinto-opiskelijoille.
- Opiskelija-asuntotarjoajien tulisi tehdä tiiviimpää yhteistyötä korkeakoulujen kanssa. Lisäksi korkeakoulujen tulisi varata opiskelija-asuntoja vastatakseen paremmin kansainvälisten opiskelijoiden opiskelija-asunto kysyntään.

Kaavoitus

- Kampusten ja hyvien kulkuyhteyksien läheisyyteen on kaavoitettava opiskelija-asuntoja erityisesti kasvavat kampusalueet huomioiden. Opiskelijoiden tarpeen ja asuntojen kysyntä ohjaavat sitä, minne opiskelija-asuntoja rakennetaan.
- Eriytymistä on ehkäistävä kaavoitus- ja rakentamisvaiheessa rakentamalla monipuolisia asuinalueita huomioiden väestöryhmien ja kulttuuritaustojen tarpeet.
- Viheralueita on suojeltava, säilytettävä ja kehitettävä. Uusia tapoja tuoda luontoa kaupunkiin on edistettävä esimerkiksi kattopuutarhoilla ja kaupunkiviljelmillä.
- Kaupunkien on annettava markkinoiden määrittellä parkkipaikkatarve rakennusten yhteydessä niin, että parkkipaikkoja voidaan rakentaa vähemmän kuin mitä parkkipaikkainormi vaatii.
- Turvallisuus on otettava kaupunkisuunnittelussa huomioon esimerkiksi valaistuksella ja julkisten alueiden hyvällä näkyvyydellä sekä luomalla miellyttävämpiä ympäristöjä esimerkiksi luonnonäänien kautta.
- Kaupunkien on huomioitava eri toimintakyvyn omaavat asukkaat paremmin esimerkiksi lisäämällä penkkien määrää kaduilla ja kaavoituksessa.
- Asuinpinta-alan kaventuessa on syytä suosia esimerkiksi korkeaa rakentamista tiheästi asutuilla alueilla.

Palvelut

Opiskelijoiden arjen sekä hyvinvoinnin vahvistamiseksi tarvitaan monipuolisia ja laadukkaita palveluita niin terveyspalveluista harrastustoimintaan, joita tarjoavat esimerkiksi hyvinvointialueet, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS ja kaupungit.

Vastuut terveydenhuollon kannalta ovat osakseen päällekkäisiä opiskelijoille, minkä takia yhteistyön rakentaminen ja selkeä ohjaus oikeiden palveluntuottajien piiriin on tärkeää. Opiskelijoiden on saatava asuin- ja opiskelupaikastaan riippumatta ennaltaehkäisevää ja monipuolista terveydenhuoltoa. Tämän lisäksi kaupunkien ja hyvinvointialueiden palveluiden on oltava laadukkaasti saatavilla vähintään suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi sekä esteettömästi esimerkiksi etäpalveluina, jotta ne ovat mahdollisimman saavutettavia.

Jotta palveluiden laatua ja saavutettavuutta voidaan kehittää ja ylläpitää, tulee niillä olla laadulliset kriteerit ja mittarit joita seurataan aktiivisesti. Palveluissa tulisi lisäksi ottaa laaja-alaisesti käyttöön turvallisemman tilan periaatteet sekä noudattaa arvokasta kohtaamista. Opiskelijan kaupunki -tutkimuksen 2023 mukaan 39 % vastanneista pääkaupunkiseudun opiskelijoista ajatteli rahojensa riittävän huonosti tai erittäin huonosti arjen kuluihin. Opiskelijoiden toimeentulon heikentyessä he joutuvat jatkuvasti pohtimaan taloudellista tilannetta, mikä johtaa mm. hyvinvointia tukevista palveluista luopumiseen. Opiskelijat tarvitsevat maksuttomia palveluja, kuten harrastus- ja vapaa-ajan mahdollisuuksia, pystyäkseen selviytymään arjesta ja edistämään heidän hyvinvointiaan.

Tavoitteet

Sähköiset palvelut

- Kaupunkien tiloissa on oltava tarjolla langaton ja maksuton internet-yhteys.
- Kaupunkien palvelut on toteutettava ensijaisesti paperittomina.
- Kaupunkien sähköisten palvelujen on löydettävä helposti yhdeltä nettisivulta.
- Kaupungin palvelujen on kommunikoitava keskenään saumattomasti eikä asiakkaan tarvitse luovuttaa samoja tietoja useampaan kertaan.

Terveys-, hyvinvointi- ja perhepalvelut

- YTHS:n, kaupunkien että hyvinvointialueiden palvelujen on oltava alueellisesti tasavertaisia.
- Hoitopolkujen on oltava sujuvia YTHS:n ja julkisten palveluiden välillä.
- YTHS:n palveluihin yhteyden ottaminen on saavutettavaa ja tapahtu kohtuullisessa ajassa.
- YTHS:n ja hyvinvointialueiden on yhteistyössä taattava opiskelijoille riittävät ja laadukkaat mielenterveys- ja päihdepalvelut.
- YTHS:n toimipisteiden tulee olla lähellä ja sujuvien liikenneyhteyksien päässä korkeakoulukampuksista, eikä palveluita tule keskittää tiettyihin kaupunginosiin.
- Kaupunkien tai hyvinvointialueiden tiloissa toimivista YTHS:n toimipisteistä ei tule muodostua suuria kuluja YTHS:lle.

- Matalan kynnyksen ja ennaltaehkäiseviä mielenterveyspalveluita on lisättävä ja ensimmäinen hoitokontakti on saatava kuukauden sisällä hoitoon hakeutumisesta.
- Kaikkien alle 29-vuotiaiden ja kaikkien korkeakouluopiskelijoiden on saatava tarvittaessa maksutonta psykoterapiaa.
- Seksitautien ja raskauden ehkäisyn on oltava maksutonta alle 29-vuotiaille ja korkeakouluopiskelijoille. Heidän on saatava aidosti maksuton ehkäisy, jolla ei ole määräaikaa. Ehkäisytyyppi on saatava itse valita. Maksuton ehkäisy mahdollistetaan yhteistyössä YTHS:n, kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa.
- Ehkäisyneuvonnan on oltava laadukasta ja helposti saavutettavaa.
- Varhaiskasvatuksen on oltava laadukasta ja maksutonta ja päivähoitoa on tarjottava joustavasti ympäri vuorokauden. Lasten päivähoito ja iltapäivätoiminta on toteutettava lähipalveluna joko kodin tai kampuksen lähellä.
- YTHS:n ja hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä tulee tiivistää, jotta opiskelijoille mahdollistuu sujuvat siirtymät YTHS:n ja hyvinvointialueiden vastuussa olevien palveluiden välillä, esimerkiksi erikoissairaanhoidon kohdalla.
- Terveystenhuollon palveluiden taso on tasalaatuista opiskelijan asuinkunnasta riippumatta.
- Opiskelijoille tarjotaan kuukautissuojia tai muita soveltuvia tuotteita maksutta kaikilla koulutusasteilla.
- Perusterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsyn enimmäisaika tulee olla 14 vuorokautta.

Vapaa-aika ja harrastustoiminta

- Jokaisella opiskelijalla on oltava lähipalveluinaan vähintään leikkipuisto, kirjastopalvelut, varattavia työskentelytiloja sekä palvelu, jossa käyttää tai lainata satunnaisesti tarvittavia tavaroita.
- Kaupungit tarjoavat korkeakouluopiskelijoiden käyttöön veloituksettomia harrastustiloja.
- Yleisötapahtumien ja muun oma-aloitteisen toiminnan järjestämisen on oltava vaivatonta.
- Pääkaupunkiseudulla on oltava laaja ja laadukas tarjonta kulttuuripalveluita, joista on saatava merkittävä opiskelija-alennus tai jotka ovat muuten edullisia.
- Jokaisella pääkaupunkiseudun asukkaalla on oltava lähistöllään puistoja, lenkkeilypolkuja tai lähiliikuntapaikkoja. Kaupungin viheralueiden ja urheilukenttien on oltava asukkaiden käytössä ilmaiseksi.
- Kaupunkien nuorisotoimien on tuotettava kohdennettuja palveluita myös 18-29-vuotiaille.
- Kaupunkien järjestämien liikuntaharrastusten valikoima on laaja ja niiden tarjonnassa huomioidaan opiskelijoiden talous sekä erityistarpeet, kuten esimerkiksi liikuntarajoitteiset opiskelijat.

Liikenne

Pääkaupunkiseudulla asuvien korkeakouluopiskelijoiden mieluisin liikkumismuoto on HSL:n joukkoliikenne ja pyöräily. Opiskelijoiden kolmen tärkeimmän joukkoliikenteen kehittämiskohteisiin kuului opiskelija-alennuksen nostaminen tai laajentaminen (64 %), maksuton joukkoliikenne (45 %) sekä poikittaisliikenteen kehittäminen (33 %). (Opiskelijan kaupunki 2023 -tutkimus.)

Pyörien ja yksityisautoilun yhdistämistä tulisi mahdollistaa paremmin, joiden avulla ne voivat olla luonteva osa julkista liikennettä niin pääkaupunkiseudulla asuville kuin sinne matkustaville opiskelijoille. Pääkaupunkiseudun tulisi tavoitella niin kattavaa julkisen liikenteen verkostoa, ettei yksityisautoilua tarvita. Suurin osa (71 %) Opiskelijan kaupunki 2023 -tutkimukseen vastanneista opiskelijoista oli sitä mieltä, että uusia pyöräkaistoja, -teitä, -katuja ja baanoja tulisi pääkaupunkiseudulla rakentaa lisää. Lisäksi pyörien turvallista säilyttämistä tulisi kehittää, sillä 65 % opiskelijoista oli sitä mieltä, että pyöriä varastetaan liikaa pääkaupunkiseudulla. (Opiskelijan kaupunki 2023 -tutkimus.)

Osa opiskelijoista (22%) on joutunut vähentämään matkakuluistaan, joka todennäköisesti vähentää myös joukkoliikenteen käyttöä (Opiskelijan kaupunki 2023 -tutkimus). Näemme tärkeänä, että HSL:n joukkoliikenne keskittyy ensisijaisesti opiskelija-alennuksen nostamiseen tai laajentamiseen opiskelijoiden toimeentulon ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tavoitteet

- Julkisen liikenteen opiskelija-alennuksen on oltava vähintään 50 % kaikissa lipputyypeissä.
- Julkisen liikenteen suunnittelussa on otettava huomioon esteettömyys, ekologisuus, viihtyisyys ja turvallisuus. Asemista on pidettävä parempaa huolta.
- Julkisen liikenteen suunnittelussa tulisi huomioida opiskelukampuksien ja -asuntojen väliset yhteydet.
- Kaupunkien on luotava puitteet ja kannustettava yhteiskäyttöautoiluun.
- Liityntäpysäköintiin ja pyörien turvalliseen säilytykseen on panostettavaa ja eri kulkuvälineiden yhdistämisen on oltava sujuvaa.
- Pääkaupunkiseudulla tulee edelleen laajentaa raideverkostoa.
- Julkisen liikenteen poikittaisliikennettä on parannettava, huomioiden erityisesti kampusten ja opiskelija-asuntojen väliset yhteydet.
- Pyöräliikennettä on kehitettävä suunnittelemalla ja toteuttamalla turvallisia, järkeviä ja selkeästi erottuvia väyliä.
- Korkeakoulujen kampuksilla on mahdollisuus pyörän turvalliselle säilyttämiselle.
- Ympäri vuorokautisen julkisen liikenteen liikennesuunnittelua tulee laajentaa.
- Kaupunkipyöräverkkoa laajennettava ja pyörien huoltoväliä tiivistettävä.
- Kaupunkipyörien sijoituspaikkoja suunnitellessa HSL:n ja kaupunkien tulisi huomioida korkeakoulujen kampusten ja opiskelija-asuntojen sijainnit.
- Pääkaupunkiseudulla tulisi tehdä ilmaisen joukkoliikenteen kokeilu vähintään HSL-alueella.

Työelämä ja osallisuus

Työelämä on jatkuvassa murroksessa. Samalla myös työelämään osaksi pääsy harjoitteluiden kautta ja valmistumisen jälkeen on osalle opiskelijoista haasteellisempaa kuin toisille. Etenkin kansainväliset opiskelijat ja vastavalmistuneet ovat suomalaisia ahtaammalla työmarkkinoilla, mutta myös yhteiskunnassa. Jokaiselle opiskelijalle tulee turvata aidot mahdollisuudet harjoitteluille ja kytkös työelämään.

Työelämään pääsemisen lisäksi osallistaminen tukee integroitumista vahvemmin osaksi yhteiskuntaa ja aktiivista kansalaisuutta, missä jokainen voi kokea myös oman vastuunsa yhteiskunnassa. Opiskelijan kaupunki -tutkimuksen (2019) mukaan 70 prosenttia vastaajista koki, että kuntalaisille tulisi tarjota enemmän osallistumismahdollisuuksia. Vuoden 2023 Opiskelijan kaupunki -tutkimuksen mukaan opiskelijat kokivat pääkaupunkiseudun olevan vähemmän opiskelijaystävällisempi kuin aiemmassa vuoden 2019 tutkimuksessa. Opiskelijat haluavat äänensä vahvemmin kuuluviin päätöksenteossa ja opiskelijaystävällisempiä kaupunkeja.

Osallisuuden vahvistamiseksi kaupunkien tulee lisätä vaikuttamismahdollisuuksia, jotka eivät vaadi laajamittaista sitoutumista ja ovat mielekkäitä. Myös vaikuttamismahdollisuuksista tiedottamisen on oltava näkyvämpää. Tiedottamisen lisäksi on varmistettava, että jokaisella on tarvittava tietotaito toimia aktiivisena kansalaisena. Niin peruskoulussa kuin toisen asteen opetuksessa tulee lisätä opetusta yhteiskunnallisesta päätöksenteosta tämän edistämiseksi. Kaikille kaupunkilaisille on tarjottava yhdenvertaiset mahdollisuudet vaikuttaa kotikaupungissaan.

Tavoitteet

Työelämä

- Kaupungin on tarjottava avoimia toimistotiloja sekä koulutus- ja neuvontapalveluita yrittämisestä kiinnostuneille opiskelijoille.
- Tutkintoa suorittavien ja valmistuneiden kansainvälisten opiskelijoiden integraatiota ja työllistymistä on edistettävä kaupunkien ja korkeakoulujen yhteistyönä, esimerkiksi tarjoamalla kieliopintoja päivän aikoihin, jotka ovat saavutettavia, ja tukemalla työnantajia kansainvälisten osaajien työllistämässä.
- Pääkaupunkiseudulla on oltava riittävästi harjoittelupaikkoja korkeakouluopiskelijoille ja niiden on oltava maksuttomia korkeakouluille sekä palkallisia opiskelijoille. Harjoittelupaikat eivät tule vaatia apurahan hakemista.

Osallisuus

- Kaupungin sivistystoimen on osallistettava kaupungin korkeakouluopiskelijoita ja opiskelijakuntia päätöksenteon valmisteluvaiheessa, mikä koskettaa korkeakouluopiskelijoita.
- Kaupunkien tulee ottaa huomioon päätöksenteossaan pitkän aikavälin vaikutukset.

- Kaupungin on aktiivisesti viestittävä kanavissaan päätöksenteon prosesseistaan ja vaikuttamismahdollisuuksista, kuten kuntalaisaloitteista ja avoimista valmistelukuulemisista, ja niiden merkityksellisyydestä.
- Kaupunkien lautakuntien kokousten on oltava avoimia ja valtuustojen kokouksiin on lisättävä asukkaiden kyselytunnit.
- Kaupungissa on oltava helppoa vaikuttaa esimerkiksi palautetta antamalla, osallistumalla kaupungin järjestämiin tapahtumiin ja osallistuvaan budjetointiin sekä allekirjoittamalla vetoamuksia.
- Kunta- ja aluevaaleissa pääkaupunkiseudun kaupungit kohdistavat mainontaa ja resursseja nuoriin ja opiskelijoihin äänestysaktiivisuuden nostamiseksi.